

Research Paper

Evaluation of the Role of Entrepreneurship and Economic Development in Rural Areas, Case Study: Zanjan-Takestan Axis Villages in Zanjan Province

Jamshid Einali*: Associate Professor, Faculty of Humanities, University of Zanjan, Zanjan, Iran.

ARTICLE INFO

Received: 2023/01/16

Accepted: 2024/02/11

PP: 45-60

Use your device to scan and
read the article online

Keywords:

*Rural entrepreneurship,
small businesses, rural
economy, Zanjan province.*

Abstract

Today, the agricultural sector alone does not have the ability to answer and solve the economic challenges of rural areas. Therefore, some experts of rural development pay attention to entrepreneurship as a driving force and facilitating factor of economic development in rural areas. The purpose of this research is to investigate the role of entrepreneurship in the development of rural economy and its diversification. The current research is of an applied type and its descriptive-analytical method is based on data collection by completing a questionnaire. The statistical population of the research is 11 villages located on the Zanjan-Takestan transit road in Zanjan province, which according to the data of the population and housing census (2015) has 7207 households, using the Cochran formula, the number is 365 (65 out of Village managers, 36 cases of entrepreneurs living in the village and 264 cases of ordinary residents) were selected as samples. The validity of the questionnaire items was checked from the point of view of the experts and the reliability of the variables was calculated through Cronbach's alpha coefficient as 834%. One-sample t, two-sample t and regression statistical tests were used to analyze the data. The results showed that rural entrepreneurship has a positive and significant effect on the development of the rural economy. Thus, rural entrepreneurship had the greatest effect on the indicators of "improvement of production and service infrastructure in the village" and "capital formation and increase of investment in the village" with numerical averages of 4.29 and 3.90. In addition, the results of the Levene's Test for variance equality showed that the significant difference in the views of the two groups (ordinary people and managers) in the index of "capital formation and investment in the village" at the level of 95% and in the index of "increasing risk acceptance" in The level of 90% was significant. Also, the regression fitting model with the coefficient of determination (0.882) showed the positive effect of rural entrepreneurship on "diversity of employment and income opportunities in the village". So that, the indicators of capital formation and investment in the village, improvement of production and service infrastructure, access to new knowledge and technology, and increase in the risk acceptance of entrepreneurial activities, are respectively 0.374, 0.348, 0.302 and 0.213 were effective in "diversity of employment and income opportunities".

Citation: Einali, J. (2024). **Evaluation of the role of entrepreneurship and economic development in rural areas, case study: Zanjan-Takestan axis villages in Zanjan province**, *Journal of Regional Planning*, 14(53), 45-60.

DOI: 10.30495/jzpm.2024.31461.4191

Extended Abstract

Introduction

Today, most governments in developing countries have come to the understanding that no development will be sustainable without considering rural communities and their accompaniment (Kvasha et al., 2017; Shcherbak et al., 2020; Yurui et al., 2021). Because, if properly planned, rural areas offer unique non-agricultural opportunities for employment and income sources for development (Heo & Kim, 2016). Nevertheless, rural areas economically face major challenges such as the migration of young people to urban areas, older age structure and limited access to financial capital (Deller et al., 2019; Kusio et al., 2022), insufficiency Infrastructures and market and commercial networks and communication isolation (Okeke & Nwankwo, 2017; Kusio et al., 2022) inappropriate management of production resources, low level of productivity of production factors, lack of capital formation and its exit, growth They face technological weakness, infrastructural inadequacies, weak technical knowledge and the like (Ćurčić et al., 2021; Castanho et al., 2021b). With the inadequacy of past approaches such as the industrialization of rural areas and the development of employment based on the service sector, some rural development experts paid attention to the need to pay attention to entrepreneurship as an influential factor and a powerful catalyst in the sustainable economic growth and development of rural areas (Santos. et al., 2021; Wang, 2022).

Methodology

This research is an applied research and has been done by descriptive-analytical method. A questionnaire was used to collect data and information. To determine the face validity of the questionnaire questions, first for each of the research indices, the 5-point Likert scale (fully agree (5), agree (4), no comment (3), disagree (2), and completely disagree (Score 1)), then provided to a number of geography and rural planning experts. Pre-test method was used to measure the reliability of the items. Quantitative method and one sample t-test, Independent Two Sample Mean Test and regression were used for data analysis. The statistical population of the research is the

villages located on the connecting axis of the Zanjan-Takestan transit road in the political area of Zanjan province, which includes 11 villages that have been fully investigated. The sample villages in 2016 had a population of 22,950 people and 7,207 households (Management and Planning Organization of Zanjan Province, 2016), and using Cochran's formula, assuming $p=0.7$ and $q=0.3$, 365 cases were selected as samples. Out of the number of selected samples, 65 cases were among the village officials (members of the Islamic Council and village council), 36 cases were entrepreneurs (managers and business owners living in the village) and 264 cases were selected from the residents of the sample villages for study.

Results and Discussion

In this research, by examining the theoretical foundations and localization of the desired indicators, the desired components of the researchers in the form of the impact of entrepreneurial activities in the development of the rural economy, as described in 5 categories "improvement of production and service infrastructure at the village level", "Access to new knowledge and technology", "Job and income opportunities (job diversity and income diversity)", "Capital formation and investment in the village (agricultural activities, non-agricultural activities and increasing the value of assets) and "increasing the risk acceptance of entrepreneurial activities" have been examined. The results of the one sample t test analysis showed that the numerical mean for the economic development indicators in all cases was higher than the numerical desirability value of the test item (5-scale Likert mean = 3) and the significance of the difference in the rural economic development indicators was affected by Entrepreneurial activities are at the level of 99% and all indicators show a positive impact. In addition, the most effective development of entrepreneurial activities and non-agricultural businesses in the indices of "improvement of production and service infrastructure in the village" and "capital formation and increase of investment in the village" respectively with numerical average 4.29 and 3.90, and on the other hand, improvement and index of access to new knowledge and technology in production with a numerical average of 3.55 have had the

least effect among the investigated indicators of rural economy.

Examining the existing differences from the point of view of two groups of respondents (village residents and village officials and managers of entrepreneurial units) using the two-sample t-test according to the values of equal variance of Loans showed that the indicators of "job opportunities and income", "access to new knowledge and technology for production" and "improvement of production and service infrastructure" have no significant difference.

The results of the multiple regression analysis showed that rural entrepreneurship had a positive effect of 0.882 points on the diversity of employment and income opportunities in the villages from the perspective of the respondents to the research questions in the studied villages. The results of β values showed that one unit of change in the standard deviation of rural economy indicators affected by rural entrepreneurship (capital formation and investment in the village, improvement of production and service infrastructure, access to new knowledge and technology, and increasing power) Accepting the risk of entrepreneurial activities) will be effective at the rate of 0.374, 0.348, 0.302 and 0.213 respectively in the "diversity of employment and income opportunities" in the sample villages from the point of view of the respondents.

Conclusion

The results obtained from the analysis of the questionnaire data showed that the formation and development of entrepreneurial activities in the studied villages has contributed effectively to the development of the indicators of the village economy in the studied area. So, the greatest effect can be seen in the indicators of "improvement of production and service infrastructure in the village" and "capital formation and increase of investment in the

village". In addition, from the point of view of two groups of respondents to the research questions (village residents and village officials and managers of entrepreneurial units) in the indicators of "employment and income opportunities", "access to new knowledge and technology for production" and "improvement" "Production and service infrastructure" has no significant difference between the two groups. In addition, the development of rural entrepreneurial activities has a positive and significant effect at the level of 99% on the index of "diversity of employment and income opportunities in the village". Based on the results of the analysis of the findings, the following suggestions can be made in line with the development of the rural economy with an emphasis on non-agricultural entrepreneurship according to the geographical characteristics of the studied area:

- Facilitating local and out-of-region investment in the direction of the development of units based on transformation industries in the agricultural sector in the form of small industrial clusters and the possibility of establishing them in industrial towns, considering that they have industrial infrastructure.
- The possibility of developing entrepreneurial units in the form of joint investment and share sharing due to the predominance of horticultural economy and the variety of horticultural products in the region.
- Helping the local community in the management and development of tourism, especially agricultural and farm tourism, through providing technical advice and collaborative provision of infrastructure.
- Planning for the development of technical knowledge, especially in topics such as processing and packaging of local products and their marketing.

فصلنامه علمی برنامه ریزی منطقه‌ای

دوره ۱۴ شماره ۵۳، بهار ۱۴۰۳
شاپا چاپی: ۶۷۳۵-۲۲۵۱ - شاپا الکترونیکی: ۷۰۵۱-۲۴۲۳
<https://jzpm.marvdasht.iau.ir/>

مقاله پژوهشی

ارزیابی نقش کارآفرینی در توسعه اقتصادی مناطق روستایی، مطالعه موردی: روستاهای محور زنجان - تاکستان در استان زنجان

جمشید عینالی*؛ دانشیار گروه جغرافیا، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه زنجان، زنجان، ایران

چکیده	اطلاعات مقاله
<p>امروزه بخش کشاورزی به تنهایی توانایی پاسخگویی و حل چالش‌های اقتصادی مناطق روستایی را ندارد. از این رو، برخی از صاحب‌نظران توسعه روستایی، کارآفرینی را به عنوان موتور محرکه و عامل تسهیلگر توسعه اقتصادی مناطق روستایی مورد توجه قرار می‌دهند. هدف پژوهش حاضر، بررسی نقش کارآفرینی در توسعه اقتصاد روستایی و تنوع بخشی به آن در روستاهای واقع بر روی محور ارتباطی جاده ترانزیت زنجان- تاکستان در محدوده سیاسی استان زنجان است. تحقیق حاضر از نوع کاربردی و روش آن توصیفی-تحلیلی مبتنی بر گردآوری داده‌ها با استفاده از تکمیل پرسش‌نامه است. جامعه آماری تحقیق، ۱۱ روستای واقع در روی جاده ترانزیت زنجان- تاکستان در استان زنجان بوده که بر اساس داده‌های سرشماری نفوس و مسکن (۱۳۹۵) دارای ۷۲۰۷ خانوار است که با استفاده از فرمول کوکران، تعداد ۳۶۵ مورد (۶۵ مورد از بین مسئولین روستایی، ۳۶ مورد از کارآفرینان ساکن روستا و ۲۶۴ مورد از ساکنین عادی) به عنوان نمونه انتخاب شد. روایی گویه‌های پرسشنامه از دیدگاه متخصصان بررسی شده و پایایی متغیرها از طریق ضریب آلفای کرونباخ به میزان ۰.۸۳۴ محاسبه شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون‌های آماری t تک نمونه‌ای، t دو نمونه‌ای و رگرسیون استفاده شده است. نتایج نشان داد که کارآفرینی روستایی تاثیر مثبت و معناداری در توسعه اقتصاد روستایی دارد. به طوری که، کارآفرینی روستایی بیشترین تاثیر را در شاخص‌های "بهبود زیرساخت‌های تولیدی و خدماتی در روستا" و "شکل‌گیری سرمایه و افزایش سرمایه‌گذاری در روستا" با میانگین عددی ۴.۲۹ و ۳.۹۰ داشت. علاوه بر این، نتایج آزمون برابری واریانس لونی نشان داد که تفاوت دیدگاه دو گروه (افراد معمولی و مدیران) در شاخص "شکل‌گیری سرمایه و سرمایه‌گذاری در روستا" در سطح ۹۵ درصد و در شاخص "افزایش قدرت پذیرش ریسک" در سطح ۹۰ درصد معنادار بود. همچنین مدل برازش رگرسیونی با ضریب تعیین (۰.۸۸۲) بیانگر تاثیر مثبت کارآفرینی روستایی در "تنوع فرصت‌های شغلی و درآمدی در روستا" بود. به طوری که، شاخص‌های شکل‌گیری سرمایه و سرمایه‌گذاری در روستا، بهبود زیرساخت‌های تولیدی و خدماتی، دسترسی به دانش و فناوری جدید و افزایش قدرت پذیرش ریسک فعالیت‌های کارآفرینانه، به ترتیب به میزان ۰.۳۷۴، ۰.۳۴۸، ۰.۲۰۲ و ۰.۲۱۳ در "تنوع فرصت‌های شغلی و درآمدی" تاثیرگذار بود.</p>	<p>تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۱۰/۲۶ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۱۱/۲۲ شماره صفحات: ۴۵-۶۰</p> <p>از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید</p> <p>واژه‌های کلیدی: کارآفرینی روستایی، کسب و کارهای خرد، اقتصاد روستایی، استان زنجان.</p>

استناد: عینالی، جمشید (۱۴۰۳). ارزیابی نقش کارآفرینی در توسعه اقتصادی مناطق روستایی، مطالعه موردی: روستاهای محور زنجان - تاکستان در استان زنجان، فصلنامه برنامه‌ریزی منطقه‌ای، ۱۴(۵۳)، ۴۵-۶۰.

DOI: 10.30495/JZPM.2024.31461.4191

مقدمه

امروزه بیشتر دولت‌ها در کشورهای در حال توسعه به این درک رسیده‌اند که هیچ توسعه‌ای بدون توجه به جوامع روستایی و همراهی آنها پایدار نخواهد بود (Shcherbak et al., 2020; Yurui et al., 2021). زیرا که، مناطق روستایی در صورت برنامه‌ریزی مناسب فرصت‌های بی‌نظیر غیرکشاورزی برای اشتغال و منابع درآمدی را برای توسعه ارائه می‌دهد (Heo & Kim, 2016). با این وجود، مناطق روستایی به لحاظ اقتصادی با چالش‌های عمده‌ای از قبیل مهاجرت جوانان به مناطق شهری، ساختار سنی بالاتر و دسترسی محدود به سرمایه مالی (Deller et al., 2019; Kusio et al., 2022)، نارسایی زیرساخت‌ها و شبکه‌های بازاری و انزوای ارتباطی (Okeke & Nwankwo, 2022) مدیریت نامناسب منابع تولید، سطح پایین بهره‌وری عوامل تولید، عدم شکل‌گیری سرمایه و خروج آن، رشد ضعیف فناوری و ضعف دانش فنی و نظایر آن (Ćurčić et al., 2021; Castanho et al., 2021b) مواجه هستند.

بررسی اجمالی رویکردهای توسعه روستایی در کشورهای در حال توسعه پس از جنگ جهانی دوم نشان دهنده این واقعیت است که بخش کشاورزی نقش مسلط خود را به عنوان مهمترین منبع درآمد و اشتغال ملی به میزان قابل توجهی از دست داده است (Naminse et al., 2019; Castanho et al., 2021a). در نتیجه، راهبردهای توسعه روستایی بر فعالیت‌های صنعتی متمرکز شدند (Heo & Kim, 2016; Castanho et al., 2021b) که بیشتر مناطق روستایی بدلیل نارسایی زیرساختی مورد نیاز بخش صنعت در مقایسه با مناطق شهری نتوانسته‌اند نقش مناسبی در ترجیحات مکان سرمایه‌گذاری ایفا کنند. در این رابطه برخی از محققان اظهار می‌کنند که مناطق غیر هسته‌ای و پیرامونی به طور فزاینده‌ای از دیدگاه‌های توسعه منطقه‌ای کنار گذاشته می‌شوند که منجر به افزایش نابرابری‌های درون منطقه‌ای می‌شود (Rodríguez-Pose, 2018; Habersetzer et al., 2021). در طول دهه هشاد، افزایش اشتغال در مناطق روستایی و پیرامونی به طور عمده تلاش خود را بر روی بخش خدمات و تقویت آن قرار متمرکز کرده‌اند (Che Aziz et al., 2018). با این وجود، همه فعالیت‌های اقتصادی بخش سوم ظرفیت مناسبی برای ایجاد اشتغال و درآمد در مناطق روستایی ندارند (Castanho et al., 2021a; Castanho et al., 2021c). بنابراین، با توجه به نارسایی رویکردهای گذشته، برخی از صاحب نظران توسعه روستایی لزوم توجه به کارآفرینی را به عنوان یک عامل تاثیرگذار و کاتالیزوری قدرتمند در رشد و توسعه پایدار اقتصادی این مناطق ضروری می‌دانند (Santos et al., 2021; Wang, 2022). به طوری که ایجاد تحول فراگیر و پایدار روستایی از طریق توسعه کارآفرینی به عنوان فرآیندی که در آن افزایش بهره‌وری عوامل تولید، متنوع‌سازی فعالیت‌ها، افزایش مازاد بازار و ایجاد ارزش افزوده، گسترش اشتغال خارج از مزرعه، تامین خدمات و زیرساخت‌های بهتر و ظرفیت تأثیرگذاری بر سیاست‌ها، همگی به بهبود معیشت روستایی و رشد فراگیر منجر می‌شود (IFAD, 2018:7). زیرا، کارآفرینی با ایجاد محصولات، فرآیندها و سازمان‌های جدید در اقتصاد، مکانیزمی مبتنی بر نوآوری بوده و محملی برای ایجاد رشد اقتصادی است (Lindholm-Dahlstrand et al., 2019; Reid, 2019) که به منزله موفق‌ترین استراتژی توسعه به انباشت ثروت می‌انجامد (Kwilinski, 2018; Itskhoki & Moll, 2019).

منطقه مورد مطالعه در تحقیق حاضر روستاهای واقع بر روی محور ارتباطی جاده ترانزیت زنجان - تاکستان در محدوده سیاسی استان زنجان است که بدلیل دارابودن زیرساخت‌های ارتباطی و دسترسی مناسب به بازارهای منطقه‌ای، استقرار بر روی محور ارتباطی، دارابودن زیرساخت‌های توسعه‌ای و مطرح بودن به عنوان یک منطقه صنعتی جاذب جمعیت از مناطق مختلف استان است. به طوری که، توسعه صنایع تبدیلی و تکمیلی وابسته به کشاورزی بدلیل وجود زیرساخت‌های لازم زمینه مناسبی را برای فعالیت‌های کارآفرینان روستایی در راستای شکل‌گیری کسب و کارهای مرتبط با کشاورزی در مناطق روستایی در منطقه مورد مطالعه فراهم ساخته است. به عبارت دیگر، با توجه به تنوع فعالیت‌های کشاورزی در منطقه مورد مطالعه بدلیل دسترسی به محصولات کشاورزی و بویژه انواع محصولات باغی در منطقه و سایر نواحی استان، برخی از کارآفرینان روستایی با توسعه کسب و کارهایی از قبیل خرید و فروش محصولات، درجه‌بندی، مرتب‌سازی و بسته‌بندی محصولات کشاورزی، تهیه و تامین نهاده‌های کشاورزی، انبارداری و نگهداری در سردخانه، تبدیل محصول مانند خشک‌کردن، عصاره‌گیری و ... زمینه مناسبی را برای توسعه صنایع تبدیلی و تکمیلی بخش کشاورزی و تکمیل فرآیند چرخه تولید در روستاهای مورد مطالعه و ارتباط با صنایع غذایی بزرگ با بهره‌گیری از زیرساخت‌های فوق‌الذکر نقش مهمی در توسعه روستایی ایفا کرده است که نقش مهمی در توسعه فعالیت‌های کارآفرینی متأثر از کاهش هزینه‌های انتقال و بازار رسانی داشته و با فراهم‌سازی زمینه‌های متنوع شغلی سکونتگاه‌های روستایی مورد مطالعه را به مکان‌هایی جاذب جمعیت و مهاجران به روستاهای مورد مطالعه ایفا کرده است. از این رو، تحقیق حاضر با هدف بررسی نقش کارآفرینی و توسعه اقتصادی در روستاهای واقع بر روی محور ترانزیتی زنجان - تاکستان در محدوده استان زنجان انجام شده است و سعی بر این بود تا به سوالات زیر پاسخ داده شود که ۱- فعالیت‌های کارآفرینی چه نقشی در بهبود شاخص‌های اقتصاد روستاهای مورد مطالعه داشته است. ۲- چه رابطه‌ای بین کارآفرینی روستایی و تنوع فرصت‌های شغلی و درآمدی در روستاهای نمونه وجود دارد.

پیشینه تحقیق و مبانی نظری

کارآفرینی روستایی و روندهای بین‌المللی حاکم بر آن

کارآفرینی به عنوان یک علم بین‌رشته‌ای (Croci, 2016) و یک هنر (Chang & Wyszomirski, 2015) شناخته شده است. از منظر نگرش به عنوان یک علم، باروت (۲۰۰۵) کارآفرینی را تمرین با اقدام و ایجاد سازمان جدید می‌داند که به منزله کلید موفقیت فعالیت‌های اقتصادی است. از منظر نگرش به عنوان یک هنر، چانگ و یسزومیرسکی (۲۰۱۵) کارآفرینی را فعالیتی می‌دانند که عادات قدیمی را با نظم و انضباط کامل به عادات جدید منتقل می‌کند که حوزه تمرکز آن بر کاوش فرآیند مدیریت کارآفرینی مانند خلاقیت و استقلال، ظرفیت سازگاری و ایجاد ارزش هنری و اقتصادی-اجتماعی است. تعاریف زیادی از کارآفرینی وجود دارد (Hessels & Naudé, 2019; Diandra & Azmy, 2020)، برخی از آنها کارآفرینی را فرآیندی از سازمان موفق می‌دانند و برخی دیگر کارآفرینی را ایجاد ذهنیت و مهارت تعریف می‌کنند. کارآفرینی به عنوان یک مفهوم چندبعدی تعریف می‌شود (Naminse et al., 2019; Wahyudi et al., 2021)، که شامل طیف وسیعی از فعالیت‌های تجاری از فرآیند "تخریب خلاق" (شومپتر، ۱۹۳۴) تا ایجاد خلاقانه ارزش اضافی برای یک سازمان موجود یا سازمان جدید است (Harbi and Anderson, 2010). گزارش دیدبان جهانی کارآفرینی^۲ کارآفرینی را به عنوان تلاشی برای ایجاد کسب و کار یا سرمایه‌گذاری جدید یا گسترش یک کسب و کار موجود، توسعه خود اشتغالی توسط یک فرد یا تیمی از افراد، تعریف می‌کند (Szaban, 2018; Bosma & Kelley, 2019).

در مفهوم‌سازی کارآفرینی روستایی، هنری و مک‌الوی (۲۰۱۴)، تفاوت اندکی بین یک کسب و کار روستایی و شهری از نظر ساختار، یعنی نحوه سازماندهی و مدیریت کسب‌وکار قائل است. به طوری که، تفاوت واضحی در ویژگی‌های فردی کارآفرینان روستایی و شهری وجود ندارد. در عوض، بارزترین تفاوت در خود مکان، به معنای "روستایی" در مقابل "شهری" است. بنابراین، کارآفرین روستایی فردی است که در یک محیط روستایی به کسب و کار می‌پردازد (Koyana & Mason, 2017; Yu & Artz, 2019). بنابراین، برخی از پژوهشگران به بررسی چگونگی تأثیر عوامل برونزا بر موفقیت یا شکست فعالیت‌های کارآفرینی توجه کرده‌اند. عوامل برونزای موثر در کارآفرینی از قبیل ویژگی‌های خود کسب و کارها، ویژگی‌های نواحی روستایی، دسترسی به بازارها، زیرساخت‌های حمل‌ونقل و انرژی، سیاست‌های محلی و ملی و عوامل محیطی که اغلب خارج از کنترل فرد کارآفرین است (Nguyen, 2020a; Farrell et al., 2022). آنیبال و همکاران (۲۰۱۳) به مواردی از قبیل هزینه‌های ورودی کمتر (مانند دستمزدها، هزینه‌های ساختمان و اجاره)، زمینه‌های بیشتر برای توسعه، روابط کاری دوستانه و مسکن جذاب به عنوان مزایایی که مناطق روستایی می‌توانند در کارآفرینی ارائه دهند، توجه کرده‌اند. نتیجه یافته‌ها نشان می‌دهد که کارآفرینی سطح محلی به تنوع اشتغال و درآمد و به تبع آن بهبود استانداردهای زندگی روستایی منجر شده است. کویانا و میسون (۲۰۱۷) کیفیت زندگی مرتبط با درهم‌تنیدگی زندگی و کار در یک محیط روستایی را عاملی موثر در رقابت و جذب مشاغل جدید می‌دانند که به زندگی اقتصادی، سیاسی و فرهنگی روستایی انرژی می‌بخشد. فارل و همکاران (۲۰۲۲) به نقش اشاعه نوآوری، شبکه‌های اجتماعی مبتنی بر فناوری اطلاعات و ارتباطات و شیوه‌های جدید تولید به عنوان عوامل موثر در تعدیل نقش عوامل برونزا در موفقیت کارآفرینان پرداخته‌اند. فارل و همکاران (۲۰۲۲) با بررسی ۲۰ مقاله نتیجه گرفته‌اند که بهبود دسترسی به زیرساخت‌های ارتباطی و بازاریابی محصول و زیرساخت‌های اقتصادی، میل به استقلال، نوآوری و خلاقیت، ریسک‌پذیری کارآفرینان و ... نقش مهمی در توسعه ایفا می‌کند. نگویان (ب ۲۰۲۰) در ویتنام عوامل محیطی درک شده را به عنوان عامل مهم تأثیرگذار در کنترل رفتاری کارآفرینانه می‌داند که از طریق دسترسی به منابع مالی، فناوری‌های ارتباطی جدید و خدمات مشاوره‌ای در تعدیل عوامل برونزای کارآفرینی محلی تأثیر مثبت می‌گذارد.

هجالاگر (۲۰۱۷) مشارکت‌های تجاری روستایی-شهری را به عنوان نمادی از منطق فراسرزمینی جدید معرفی می‌کند که چنین مشارکت‌هایی شامل موضوعات اجتماعی، مزایای مربوط به برندسازی مکان، انتشار دانش و نظایر آن است که جریان‌های ارزش چندوجهی متشکل از محصولات، ظرفیت تولید، دسترسی به بازار، دانش، سرمایه و امکانات رفاهی را ایجاد می‌کند و نقش نیروهای برونزا در کارآفرینی را تعدیل می‌کند. کورسگارد و همکاران (۲۰۱۵) با بررسی چگونگی درگیر شدن کارآفرینی روستایی با مکان و فضا از مفاهیم جغرافیای انسانی برای توسعه دو نوع ایده‌آل کارآفرینی در مناطق روستایی الف- کارآفرینی در روستا و ب- کارآفرینی روستایی را ارائه کرده‌اند. از دیدگاه آنان، کارآفرینی در روستا نشان‌دهنده فعالیت‌های کارآفرینی با تعبیه محدود است که منطق سودگرا و متحرک از فضا را اجرا می‌کند و کارآفرینی روستایی بیانگر فعالیت‌های کارآفرینی است که از منابع محلی برای اتصال مجدد مکان به فضا استفاده می‌کند. در حالی که هر دو نوع به توسعه محلی کمک می‌کنند، ولی کارآفرینی روستایی دارای پتانسیل استفاده بهینه از منابع در نواحی روستایی بوده و بعید است که این سرمایه‌گذاری‌ها جابه‌جا شوند، حتی اگر عقلانیت اقتصادی آن را پیشنهاد کند. در نتیجه، مطالعات پژوهشگران در مورد نوآوری و کارآفرینی

1. creative destruction

2. Global Entrepreneurship Monitoring Report

در جوامع روستایی، نشان می‌دهد که یک اکوسیستم کارآفرینی^۱ مساعد برای توسعه موفق روستایی بر درک روابط بین بازیگران فردی و زمینه‌های اجتماعی-اقتصادی محلی استوار است (Cavallo et al, 2019; Aguilar, 2021) و بایستی بر چهار رکن آموزش و مهارت‌آموزی کارآفرینی، اتخاذ و تسهیل سیاست‌های تقویت شبکه‌های تجاری و بازاری، اتخاذ سیاست‌های دسترسی به سرمایه و منابع مالی و تامین زیرساخت‌ها و حمایت‌های کارآفرینی تاکید کنند (Aguilar, 2021; De Rosa et al, 2022).

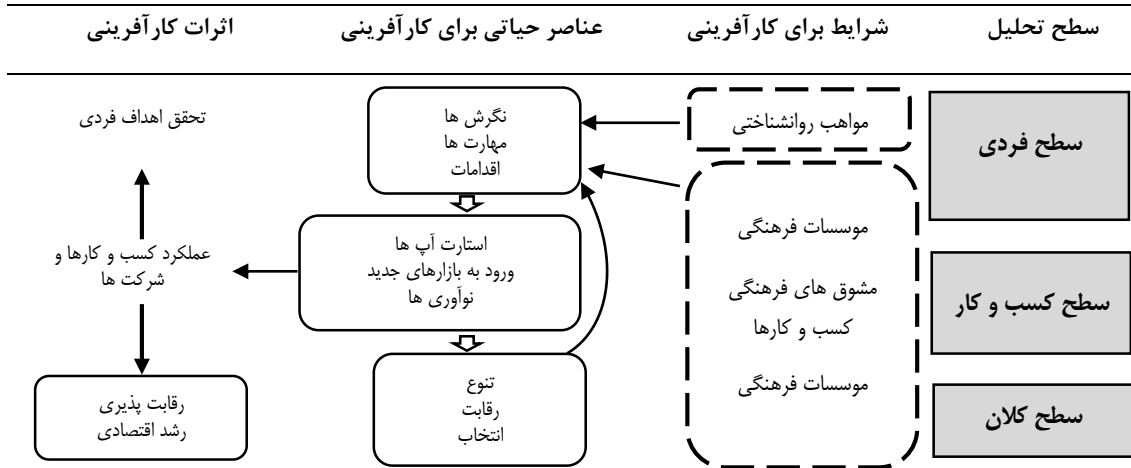
اقتصاد پایدار روستایی و محرک‌های کارآفرینی در توسعه آن

توسعه اقتصادی مناطق روستایی مفهوم جامعی است که تقریباً دربرگیرنده موارد مختلفی از قبیل توسعه نیروی انسانی، کاربری اراضی، آموزش و مهارت‌افزایی، ایجاد اشتغال و منابع درآمدی، توسعه زیرساختی، خدمات تولیدی و نظایر آن است (Akgün et al., 2015; Selvaggi et al., 2018). در این فرآیند، اقتصاد روستایی دربرگیرنده یک سلسله از فعالیت‌های اقتصادی است که در محیط روستا و خارج از محیط آن انجام می‌شود (Kwilinski, 2018) که دربرگیرنده تولید در بخش کشاورزی و صنایع وابسته، بخش غیر کشاورزی (معادن، صنایع دستی، ساخت و ساز، گردشگری، تجارت، حمل و نقل و خدمات عمومی) می‌باشد (Hagblade et al, 2010:1429). اعتقاد عمومی صاحب‌نظران بر این است که کارآفرینی برای رشد و توسعه اقتصادی در سطوح مختلف فضایی تاثیرگذار است (Chen et al., 2018). در دهه ۱۹۸۰ تورم رکودی و بیکاری بالا در برخی از کشورهای در حال توسعه باعث علاقه مجدد به اقتصاد طرف عرضه و عوامل تعیین کننده رشد شد. به طور همزمان، در دهه‌های ۱۹۸۰ و ۱۹۹۰ صاحب‌نظران به نقش تعیین کننده کسب و کارهای کوچک و متوسط در فرآیند توسعه محلی مورد توجه بیشتری قرار گرفت که منجر به توجه مجدد به کارآفرینی گردید (Afolabi, 2015). این ایده که کارآفرینی و رشد اقتصادی رابطه بسیار نزدیک و مثبت با دارند، بدون شک از زمان کارهای اولیه شومپیتر راه خود را باز کرده است. به لحاظ تئوریک افزایش تعداد کارآفرینان منجر به افزایش رشد اقتصادی می‌شود (Sergi et al., 2019; Acs et al., 2018). این تاثیر نتیجه بیان عینی مهارت‌های آنها و به طور دقیق‌تر، تمایل آنها به نوآوری است (Hall et al., 2018). شومپیتر (۱۹۶۳) این فعالیت نوآورانه را در قالب "اجرای ترکیب‌های جدید" با متمایز کردن پنج مورد از قبیل ۱- معرفی کالای جدید ۲- معرفی یک روش جدید ۳- گشایش بازار جدید ۴- تسخیر منبع جدیدی برای تامین مواد خام یا کالاهای نیمه ساخته و ۵- انجام سازماندهی جدید در هر فعالیت جدید توصیف کرده است (Afolabi, 2015).

از نظر اینکه چگونه کارآفرینی محرک رشد اقتصادی بوده است، بحث‌های زیادی وجود دارد. اما در این فرآیند درک اهمیت نوآوری‌های مداوم و افزایش رقابت بسیار مهم است. در تعریف و اندازه‌گیری عوامل کارآفرینی در بین محققان اتفاق نظر چندانی وجود ندارد. زیرا که مفهوم کارآفرینی، موضوعی چند بعدی بوده و درک نقش کارآفرینی در فرآیند رشد اقتصادی به دلیل ماهیت متغیرهای میانی و ارتباطات موجود، نیازمند چارچوبی علمی است (Bosma & Kelley, 2019). بهترین نمونه‌های این متغیرهای میانی شامل نوآوری، رقابت (با خروج و ورود بنگاه‌ها)، تنوع عرضه و تلاش‌های سرمایه‌گذاری توسط کارآفرینان است. سایر شرایط کارآفرینی نیز هنگامی که به مشارکت آنها در رشد اقتصادی می‌رسد، اضافه می‌شود (Chen et al., 2018). علاوه بر این، برخی معتقدند که رابطه مثبتی بین کارآفرینی و توسعه اقتصادی وجود دارد (Acs et al., 2018; Soleymani et al., 2021). در حالی که برخی دیگر، معتقدند که کارآفرینی به طور فزاینده‌ای به عنوان موتور اصلی رشد اقتصادی شناخته می‌شود (Ehrlich et al., 2017; Faggian et al., 2017). در این رابطه، کمیسیون اتحادیه اروپایی (۲۰۰۳) برای اثربخشی بیشتر رابطه کارآفرینی و توسعه اقتصادی وجود موارد زیر را ضروری می‌داند (Zvavahera et al., 2018):

- در دسترس بودن ابزارهای تامین مالی به موقع
 - حمایت دولت از سرمایه‌گذاری‌ها در مراحل اولیه از طریق توانمندسازی، اتخاذ قوانین کارآمد و ظرفیت‌سازی
 - در دسترس بودن فناوری اطلاعات و ارتباطات برای حمایت از رشد کسب و کارها و گروه‌های کارآفرین.
- بنابراین، همان‌طور که شکل (۱) نشان می‌دهد، با ترکیب بهینه منابع موجود با ایده‌های نوآورانه، کارآفرینان از طریق تجاری‌سازی محصولات جدید و ایجاد کسب و کارهای جدید به خلق ارزش افزوده می‌پردازند (Afolabi, 2015; Nambisan, 2016). در این رابطه، دیدبان اقتصاد جهانی معتقد است که کشورهایی با سطوح بالاتری از فعالیت‌های کارآفرینی از رشد اقتصادی قوی‌تری برخوردار هستند (Bosma & Kelley, 2019).

۱ - اصطلاح "اکوسیستم کارآفرینی" در معنای وسیع آن دربرگیرنده "آن دسته از عوامل اقتصادی، اجتماعی، نهادی و سایر عوامل مهمی است که به طور تعاملی بر ایجاد، کشف و بهره‌برداری از فرصت‌های کارآفرینی تاثیر می‌گذارند" اشاره دارد (Qian et al., 2013:561).

شکل ۱- چارچوب پیوند کارآفرینی برای رشد و توسعه اقتصادی منبع: (Afolabi, 2015)

برخی از مطالعات نشان داده‌اند که کارآفرینان از طریق تخریب خلاق به جنبه‌های مختلف توسعه اقتصادی، ایجاد شغل و رفاه کمک می‌کنند (Li et al., 2019; Pongratz, 2020). برخی از محققان کارآفرینی را به عنوان اولین گام به سوی یک اقتصاد درونزا می‌دانند که می‌تواند توسعه اقتصادی خود پایدار داخلی را ایجاد کند (Okeke & Nwankwo, 2017; Nguyen, 2020a). در این راستا، بررسی مبانی نظری نشان می‌دهد که کارآفرینی موتور رشد در اقتصاد محلی و فرصتی با اهمیت برای توسعه روستایی (Aggarwal, 2018; Ali et al., 2019; Hjalager, 2017; Prasetyo, 2019; Qin et al., 2020) بوده و با ایجاد اثرات تکثری در توسعه فعالیت‌ها و بهبود زنجیره ارزش (Aggarwal, 2018; De Rosa et al., 2022) به Farrell et al., 2022; Einali et al., 2022) می‌باشد که می‌تواند به افزایش بازده، بهبود بهره‌وری عوامل تولید و ایجاد اشتغال (Okeke & Nwankwo, 2017; Einali et al., 2023)؛ کاهش مهاجرت به شهرها (Adewumi, 2020)؛ توسعه ظرفیت‌ها و توانمندسازی محلی (Bencheva et al., 2017; Ranabahu & Tanima, 2021)؛ تولید ثروت و افزایش سرمایه‌گذاری (Okeke & Nwankwo, 2017; Aggarwal, 2018)؛ تنوع‌بخشی به فرصت‌های شغلی و درآمدی (Ihejiamaizu, 2019; De Rosa et al., 2022)؛ زمینه‌سازی برای تحول اجتماعی از طریق بهبود دسترسی افراد در حاشیه مانده (Li et al., 2019)؛ استفاده از دانش و ایده‌های نوآورانه در تولید (Pongratz, 2020; Farrell et al., 2022)؛ افزایش قدرت رقابت‌پذیری اقتصاد محلی (Koyana & Mason, 2017; Diandra & Azmy, 2020) کمک کند که به بهبود کیفیت زندگی افراد، خانواده‌ها و جوامع و حفظ اقتصاد و محیط زیست (Okeke & Nwankwo, 2017; Aggarwal, 2018) کمک می‌کند.

مواد و روش تحقیق

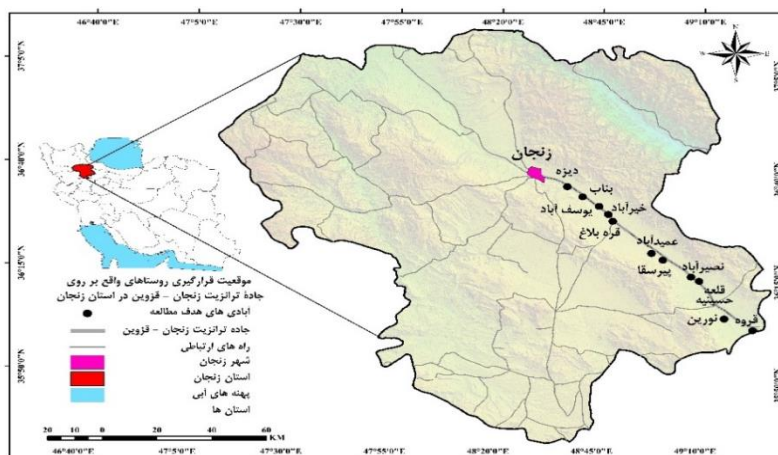
پژوهش حاضر به لحاظ هدف از نوع کاربردی و به لحاظ ماهیت از نوع توصیفی-تحلیلی مبتنی بر گردآوری داده‌ها با استفاده از تکمیل پرسشنامه است. به طوری که، پس از استخراج شاخص‌ها و تدوین گویه‌ها با استفاده از مبانی نظری تحقیق، پرسشنامه در قالب طیف ۵ سطحی لیکرت به شرح جدول (۱) تدوین شد. به منظور تعیین روایی گویه‌های پرسشنامه، از نظرات متخصصین مرتبط استفاده شده است. به منظور سنجش پایایی گویه‌ها از روش پیش‌آزمون و تکمیل ۱۰ درصد (۲۵ پرسشنامه) استفاده شد که مقدار آن با توجه به آلفای کرونباخ به میزان ۰.۸۳۴ محاسبه گردید. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون‌های آماری t تک‌نمونه‌ای (بررسی مطلوبیت شاخص‌ها)، t دو نمونه‌ای (بررسی تفاوت دیدگاه دو گروه ساکنین محلی و مدیران روستایی و کارآفرینان در شاخص‌ها) و رگرسیون (بررسی شدت و میزان تاثیرگذاری کارآفرینی در فرصت‌های شغلی و منابع درآمدی در روستاهای نمونه) بهره گرفته شده است.

جدول ۱- شاخص‌ها و گویه‌های مورد استفاده در تحقیق

فرصت‌های شغلی	تنوع فرصت‌های شغلی، توسعه صنایع تبدیلی و تکمیلی، اشتغال در فعالیت‌های خدماتی (خدمات صنعتی، خرید فروش املاک و محصولات کشاورزی، نگهداری و سرایداری، گردشگری و...)، افزایش فرصت‌های شغلی مزدی و کارگری، توسعه بخش ساخت و ساز، ایجاد اشتغال برای جوانان و ماندگاری آنان در روستا	فرصت‌های شغلی و درآمدی
تنوع درآمدی	افزایش درآمد و تنوع آن در روستا، کسب درآمد از فعالیت‌های کارگری در روستا، کسب درآمد از فعالیت‌های خدماتی (تهیه و فروش نهاده‌ها و محصولات کشاورزی، حمل و نقل، گردشگری و...)، کسب درآمد از طریق اشتغال در واحدهای تولیدی، فروش بیواسطه محصولات و...	
کشاورزی	دسترسی و استفاده از اعتبارات بانکی، استفاده از منابع مالی غیر رسمی و خانوادگی، توانایی در تامین به موقع نهاده‌ها و ماشین‌آلات، سرمایه‌گذاری در مزرعه (تسطیح خاک، انتقال آب، توسعه فعالیت‌ها و...)، فرآوری محصولات محلی و کاهش ضایعات، خرید ادوات کشاورزی	شکل‌گیری سرمایه‌گذاری
غیر کشاورزی	سرمایه‌گذاری در توسعه کسب و کارها، سرمایه‌گذاری در مشاغل سنتی، افزایش سرمایه‌گذاری در فعالیت‌های خدماتی و گردشگری، سرمایه‌گذاری مشترک در فعالیت‌های تولیدی، انتقال منابع و سرمایه از شهر و ...	
ارزش‌داری‌ها	افزایش قیمت زمین و مسکن، تولید ثروت و افزایش پس‌انداز، مدیریت بهتر سرمایه‌های کوچک خانواده	دسترسی به دانش و فناوری جدید
	انتقال دانش فنی و ایده‌های جدید، استفاده از روش‌های جدید در تولید، استفاده بهینه از منابع تولید محلی، استفاده از تجارب واحدهای موفق کارآفرینی برای توسعه کسب و کار، بهبود دسترسی و حمل و نقل	
	تامین زیرساخت‌های تولیدی (حمل و نقل، ارتباطات، انرژی و...)، زیرساخت‌های مالی و بانکی، بهبود کیفیت خدمات رفاهی-بهداشتی، دسترسی به بازار فروش	بهبود زیرساخت‌های تولیدی و خدماتی
	آمادگی برای مواجه شدن با چالش‌ها و سختی‌ها، استقبال از ابتکار و پیشگام بودن در استفاده از دانش و فناوری، تمایل به راه‌اندازی و توسعه فعالیت‌های جدید، بیمه فعالیت‌های اقتصادی، توسعه ظرفیت‌ها و توانمندسازی روستاییان، سرمایه‌گذاری مشترک در فعالیت‌های اقتصادی، تلاش برای موفقیت بیشتر و ...	افزایش قدرت پذیرش ریسک

محدوده مورد مطالعه

استان زنجان در ناحیه مرکزی شمال غربی ایران در ۴۷ درجه و ۱۰ دقیقه تا ۵۰ درجه و ۵ دقیقه طول شرقی و ۳۵ درجه و ۲۵ دقیقه تا ۳۷ درجه و ۱۰ دقیقه عرض شمالی واقع شده است. مساحت استان نزدیک به ۳۹۳۶۹ کیلومتر مربع بوده و از شمال به استان‌های اردبیل و گیلان، از شرق به استان قزوین، از جنوب به استان‌های همدان و کردستان و از غرب به استان‌های آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی محدود است. استان زنجان در سال ۱۳۹۵ جمعیتی بالغ بر یک میلیون ۵۷ هزار بود که ۳۸ درصد آن (۳۴۶۲۸۳ نفر) در مناطق روستایی ساکن بودند. جامعه آماری پژوهش، روستاهای واقع بر روی محور ارتباطی جاده ترانزیت زنجان- تاکستان در محدوده سیاسی استان زنجان است که دربرگیرنده ۱۱ روستا (شکل ۱) است که به طور تمام‌شماری مورد بررسی قرار گرفته است.

شکل ۱- نقشه موقعیت روستاهای واقع بر روی جاده ترانزیت زنجان- قزوین در استان زنجان (منبع: سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان زنجان، ۱۴۰۰).

مطابق جدول (۲)، روستاهای نمونه در سال ۱۳۹۵ دارای ۲۲۹۵۰ نفر جمعیت و ۷۲۰۷ خانوار بوده است (سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان زنجان، ۱۳۹۵) که با استفاده از فرمول کوکران با فرض $p=0.7$ و $q=0.3$ ، تعداد ۳۶۵ مورد به عنوان نمونه (۶۵ مورد از بین مسئولین روستایی مانند اعضای شورای اسلامی و دهیاری، ۳۶ مورد مدیران و صاحبان کسب و کارهای ساکن روستا و ۲۶۴ مورد از ساکنین روستاهای نمونه) برای مطالعه انتخاب شده است.

جدول ۲- ویژگی‌های آماری جمعیت و خانواده روستاهای نمونه مورد مطالعه

شهرستان	بخش	دهستان	روستا	خانوار	تعداد نمونه	شهرستان	بخش	دهستان	روستا	خانوار	تعداد نمونه
زنجان	مرکزی	بناب	بناب	۱۷۸	۱۰	ایهر	مرکزی	حومه	نورین	۶۵۰	۳۴
			دیزج‌آباد	۱۳۹۴	۵۴				قروه	۸۷۱	۴۵
سلطانیه	باغ حلی	قره‌بلاغ	قره‌بلاغ	۳۸۱	۲۰	خرمدره	مرکزی	صائین-قلعه	پیرسقا	۵۸۴	۳۱
			خیرآباد	۸۲۳	۴۲				عمیدآباد	۷۲۴	۳۸
			یوسف‌آباد	۳۰۲	۱۶				-	-	-
خرمدره	مرکزی	خرمدره	قلعه حسینی	۷۸۷	۴۱	خرمدره	مرکزی	خرمدره	نصیرآباد	۶۱۳	۳۲
جمع											۲۶۵

منبع: مرکز آمار ایران (۱۳۹۵)

بحث و یافته‌های تحقیق

بررسی ویژگی‌های پاسخگویان به سوالات پرسشنامه در جدول (۳) ارایه شده است. به طوری که، از تعداد ۳۶۵ نفر پاسخگو به سوالات تحقیق، گروه سنی ۳۰ تا ۴۰ ساله با ۶۶ درصد و افراد دارای سطح تحصیلات متوسطه با ۳۵ درصد و مردان با ۸۵ درصد بیشترین تعداد را به خود اختصاص داده‌اند. همچنین ۹۰ درصد پاسخگویان متاهل بوده و شغل اصلی ۶۰ درصد در فعالیت‌های کشاورزی بود. ۸۲ درصد پاسخگویان سابقه مهاجرت بدلیل اقتصادی از روستا را نداشته و ۵۲ درصد دارای املاک در نقاط شهری بوده‌اند. علاوه بر این، ۷۰ درصد از مدیران و صاحبان واحدهای کارآفرینی سابقه فعالیت ۱۰ سال و بیشتر در زمینه کارآفرینی را دارند.

جدول ۳- برخی از ویژگی‌های توصیفی پاسخگویان به سوالات پرسشنامه

مولفه	بیشترین تعداد پاسخگو	درصد	مولفه	بیشترین تعداد پاسخگو	درصد
سن پاسخگو	۳۰ تا ۴۰ سال	۶۶	سابقه مهاجرت به دلیل اقتصادی	ندارم	۸۲
سطح سواد	متوسطه	۳۵	سابقه سکونت در روستا	بیش از ۱۰ سال	۷۰
جنسیت	مرد	۸۵	مالکیت املاک در شهر	دارم	۵۲
وضعیت تاهل	متاهل	۹۰	سابقه فعالیت در کارآفرینی (مدیران)	۱۰ سال (۲۵ نفر)	۷۰
شغل اصلی	کشاورز	۶۷			

همان طوری که در مبانی نظری اشاره شد، اقتصاد مبتنی بر کشاورزی بدلیل متعدد از موقعیت مسلط خود در مناطق روستایی تا حدودی عقب‌نشینی کرده است و فعالیت‌های اقتصادی غیر زراعی بویژه صنایع تبدیلی و تکمیلی، خدمات و گردشگری به عنوان راهکاری قابل اعتماد برای توسعه این مناطق مورد توجه صاحب‌نظران قرار گرفته است. به طوری که، سکونتگاه‌های روستایی به منظور توسعه از فعالیت‌های کارآفرینی برای بقا و دوام خود بهره گرفته‌اند. از این رو، در تحقیق حاضر با بررسی مبانی تئوریک و بومی‌سازی شاخص‌های مورد نظر، مولفه‌های مورد نظر محققان در قالب تاثیرگذاری فعالیت‌های کارآفرینی در توسعه اقتصاد روستایی به شرح ۵ دسته "بهبود زیرساخت‌های تولیدی و خدماتی در سطح روستا"، "دسترسی به دانش و فناوری جدید"، "فرصت‌های شغلی و درآمدی (تنوع شغلی و تنوع درآمدی)"، "شکل‌گیری سرمایه و سرمایه‌گذاری در روستا (فعالیت‌های کشاورزی، فعالیت‌های غیر کشاورزی و افزایش ارزش دارایی‌ها)" و "افزایش قدرت پذیرش ریسک فعالیت‌های کارآفرینانه" مورد بررسی قرار گرفته است. برای بررسی تأثیرگذاری کارآفرینی در توسعه شاخص‌های اقتصادی سکونتگاه‌های روستایی نمونه از دیدگاه پاسخگویان (سرپرست خانوار و مسئولین روستایی) از آزمون t تک نمونه‌ای استفاده شده است. نتایج تحلیل در جدول (۴) نشان داد که میانگین عددی بدست آمده برای شاخص‌های توسعه اقتصادی در همه موارد بالاتر از مقدار مطلوبیت عددی مورد آزمون (معادل میانگین ۵ طیفی لیکرت=۳) گزارش شده است و تفاوت شاخص‌های توسعه اقتصاد روستایی متأثر از

فعالیت‌های کارآفرینی در سطح ۹۹ درصد معنادار بوده است. علاوه بر این بیشترین تاثیرگذاری توسعه فعالیت‌های کارآفرینی به ترتیب در شاخص‌های "بهبود زیرساخت‌های تولیدی و خدماتی در روستا" و "شکل‌گیری سرمایه و افزایش سرمایه‌گذاری در روستا" با میانگین عددی ۴,۲۹ و ۳,۹۰ بوده و طرفی دیگر بهبود و شاخص دسترسی به دانش و فناوری جدید در تولید با میانگین عددی ۳,۵۵ کمترین تأثیر را در بین شاخص‌های مورد بررسی اقتصاد روستایی در اثر توسعه کارآفرینی را پذیرفته‌اند.

جدول ۴- معناداری تفاوت نقش کارآفرینی در شاخص‌های توسعه اقتصاد روستایی

مطلوبیت عددی مورد آزمون = ۳						
فاصله اطمینان ۹۵ درصد	تفاوت از حد مطلوب	سطح معناداری	درجه آزادی	آماره آزمون t	میانگین	ابعاد توسعه اقتصاد روستایی
۱,۳۴۵۷	۱,۲۳۷۶	۰,۲۹۱۷	۳۶۴	۴۷,۰۵۴	۴,۲۹	بهبود زیرساخت‌های تولیدی و خدماتی
۰,۶۱۱۰	۰,۵۰۴۰	۰,۵۵۸۱	۳۶۴	۲,۴۳۷	۳,۵۵	دسترسی به دانش و فناوری جدید
۰,۷۶۰۰	۰,۵۷۲۰	۰,۶۶۶۷	۳۶۴	۱۳,۹۶۴	۳,۶۶	فرصت‌های شغلی و درآمدی
۰,۹۶۰۰	۰,۸۵۴۰	۰,۹۰۷۰	۳۶۴	۳۳,۶۹۱	۳,۹۰	شکل‌گیری سرمایه و سرمایه‌گذاری
۰,۸۲۷۰	۰,۷۱۰۰	۰,۷۶۸۹	۳۶۴	۲۵,۶۷۴	۳,۷۶	افزایش قدرت پذیرش ریسک

نتایج تحلیل‌های آماری بیانگر نقش مثبت تاثیر کارآفرینی در بهبود و توسعه شاخص‌های اقتصادی توسعه روستایی می‌باشد که با یافته‌های مطالعات متعددی که در مبانی نظری تحقیق مورد بررسی قرار گرفته است، مطابقت دارد. البته لازم به ذکر است که سکونتگاه‌های روستایی مورد مطالعه بدلیل دارا بودن فعالیت‌های کشاورزی متأثر از وجود منابع آب رودخانه‌های زنجانرود و خراود و منابع خاک مناسب از گذشته وضعیت اقتصادی خوبی را داشته و تنوع فعالیت‌های کشاورزی و حتی صنایع تبدیلی و تکمیلی بخش کشاورزی را داشته‌اند. علاوه بر این، استقرار بر روی محور ارتباطی جاده ترانزیت و سرمایه‌گذاری ناشی از تامین زیرساخت‌های صنعتی مانند شهرک‌های صنعتی و نظایر آن و جذب واحدهای تولیدی ناشی از موقعیت نسبی خوب و ممنوعیت فعالیت صنایع در محدوده ۱۲۰ کیلومتری شهر تهران نیز در توسعه و جمعیت‌پذیری روستاهای مورد مطالعه بی‌تاثیر نبوده است. بنابراین، با توجه به موارد فوق تفکر توسعه کشاورزی و صنعت (بوپژه صنایع تبدیلی کشاورزی) از گذشته در این روستاها وجود داشته و با تلاش‌های جدید و دسترسی بهتر به بازار تقویت شده و نقش زیادی در شکل‌گیری سرمایه و سرمایه‌گذاری در توسعه فعالیت‌های اقتصادی ایفا کرده است که بر روی توسعه روستایی تاثیر مثبتی دارد.

بررسی تفاوت‌های موجود از دیدگاه دو گروه از پاسخگویان (ساکنین روستا و مسئولین روستایی و مدیران واحدهای کارآفرینی) در روستاهای نمونه با بهره‌گیری از آزمون t دو نمونه‌ای بر حسب مقادیر برابری واریانس لوزن در جدول (۵) نشان می‌دهد که از بین شاخص‌های توسعه اقتصاد روستایی متأثر از کارآفرینی در شاخص‌های مورد بررسی از قبیل "فرصت‌های شغلی و درآمدی"، "دسترسی به دانش و فناوری جدید برای تولید" و "بهبود زیرساخت‌های تولیدی و خدماتی" واریانس‌های بین دو گروه مورد مطالعه هم برابر نیستند و تفاوت‌ها معنادار نمی‌باشد. البته لازم به ذکر است که از بین شاخص‌های مورد مطالعه تنها در شاخص "شکل‌گیری سرمایه و سرمایه‌گذاری" تفاوت در سطح ۹۵ درصد و در شاخص "افزایش قدرت پذیرش ریسک" تفاوت در سطح ۹۰ درصد معنادار می‌باشد. از این رو، می‌توان اذعان کرد که دیدگاه دو گروه ساکنین و سرپرستان خانوار و مسئولین روستایی تفاوت زیادی در زمینه نقش کارآفرینی در توسعه اقتصاد روستایی و متنوع‌سازی آن ندارند که معناداری دوگانه نیز مبین این واقعیت است.

جدول ۵- آزمون تفاوت واریانس نقش کارآفرینی روستایی در اقتصاد روستایی

آزمون t برای برابری میانگین‌ها				آزمون برابری واریانس لونز		اقتصاد روستایی			
فاصله اطمینان ۹۵ درصد	انحراف میانگین	تفاوت میانگین	معناداری دوگانه	درجه آزادی	آماره t	معیاری	F		
								پایین تر	بالا تر
۰,۰۶۸۲	۰,۱۶۴۲	۰,۰۵۸۹	۰,۴۱۶	۳۶۴	۰,۸۱۵	۰,۳۴۷	۰,۷۹۵	مدیران	فرصت‌های شغلی و درآمدی
۰,۰۶۸۶	۰,۱۶۴۷	۰,۰۵۹۱	۰,۴۱۸		۰,۸۱۲			ساکنین	
۰,۰۷۳۴	۰,۱۶۹۳	۰,۰۶۱۵	۰,۴۳۷	۳۶۴	۰,۷۷۸	۰,۰۴۸	۳,۹۴۸	مدیران	شکل‌گیری سرمایه و سرمایه‌گذاری
۰,۰۷۴۱	۰,۱۷۰۰	۰,۰۶۱۹	۰,۴۴۰		۰,۷۷۴			ساکنین	
۰,۱۳۳۰	۰,۱۰۲۶	۰,۰۵۹۷	۰,۷۹۹	۳۶۴	۰,۲۵۵	۰,۷۲۷	۰,۱۲۳	مدیران	دسترسی به دانش و فناوری جدید تولید
۰,۱۳۳۰	۰,۰۲۵	۰,۰۵۹۷	۰,۷۷۹		۰,۲۵۵			ساکنین	
۰,۱۰۶۹	۰,۱۲۵۵	۰,۰۵۸۹	۰,۸۷۵	۳۶۴	۰,۱۵۸	۰,۰۷۳	۳,۲۴۲	مدیران	افزایش قدرت پذیرش ریسک
۰,۱۰۷۴	۰,۱۲۶۰	۰,۰۵۹۹	۰,۸۷۶		۰,۱۵۷			ساکنین	
۰,۱۰۱۵	۰,۱۵۶۸	۰,۰۶۵۵	۰,۶۷۳	۳۶۴	۰,۴۲۲	۰,۴۷۸	۰,۵۰۶	مدیران	بهبود زیرساخت‌های تولیدی و خدماتی
۰,۱۰۱۹	۰,۱۵۷۳	۰,۰۶۵۷	۰,۶۷۴		۰,۴۲۱			ساکنین	

بررسی نقش کارآفرینی در تنوع فرصت‌های شغلی و درآمدی در روستا

برای بررسی میزان و شدت تاثیرگذاری فعالیت‌های کارآفرینی روستایی بر روی تنوع فرصت‌های شغلی و درآمدی در روستا از آزمون رگرسیون بهره گرفته شده است. به طوری که، از شاخص "تنوع فرصت‌های شغلی و درآمدی" در مدل برازش رگرسیونی به عنوان متغیر وابسته و از شاخص اقتصاد روستایی (بهبود زیرساخت‌های تولیدی و خدماتی در سطح روستا، دسترسی به دانش و فناوری جدید، شکل‌گیری سرمایه و سرمایه‌گذاری در روستا و افزایش قدرت پذیرش ریسک فعالیت‌های کارآفرینانه) نیز به عنوان متغیر مستقل استفاده شده است. نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه توأم نشان می‌دهد که کارآفرینی روستایی از دیدگاه پاسخگویان به سوالات تحقیق در روستاهای مورد مطالعه به میزان ۰,۸۸۲ واحد تاثیر مثبت در تنوع فرصت‌های شغلی و درآمدی روستا داشته است (جدول ۶).

جدول ۶- تحلیل واریانس تاثیرگذاری کارآفرینی روستایی در تنوع فرصت‌های شغلی و درآمدی

اشتباه معیار	ضریب تعیین تصحیح شده	ضریب تعیین	ضریب همبستگی چندگانه
۲,۸۹۸۴	۰,۷۷۴	۰,۷۷۹	۰,۸۸۲

با توجه مقدار بالای ضریب تعیین محاسبه شده، مدل برازش رگرسیونی تاثیرگذاری کارآفرینی در شاخص‌های اقتصاد روستایی و نقش آن در ایجاد تنوع فرصت‌های شغلی و درآمدی روستاهای مورد مطالعه از دیدگاه پاسخگویان در روستاهای نمونه در جدول (۷) ارایه شده است که وجود رابطه معنادار در سطح ۹۹ درصد را نشان می‌دهد.

جدول ۷- تحلیل واریانس مبتنی بر وجود رابطه خطی بین کارآفرینی و تنوع فرصت‌های شغلی و درآمدی

مولفه‌ها	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگن مربعات	آماره F	سطح معناداری
اثر رگرسیونی	۶۹۴۸,۸۲	۵	۱۳۸۹,۷۶	۱۶۵,۴۳	۰/۰۰۰
باقیمانده	۱۹۷۴,۱۸	۲۳۵	۸,۴۰		
کل	۸۹۲۳,۰۰	۲۴۰			

نتایج مقادیر F در جدول (۸) نشان می‌دهد که یک واحد تغییر در انحراف معیار شاخص‌های اقتصاد روستایی متاثر از کارآفرینی روستایی (شکل‌گیری سرمایه و سرمایه‌گذاری در روستا، بهبود زیرساخت‌های تولیدی و خدماتی، دسترسی به دانش و فناوری جدید و افزایش قدرت

پذیرش ریسک فعالیت‌های کارآفرینانه)، به ترتیب به میزان ۰,۳۷۴، ۰,۳۴۸، ۰,۳۰۲ و ۰,۲۱۳ در "تنوع فرصت‌های شغلی و درآمدی" در روستاهای نمونه از دیدگاه پاسخگویان موثر خواهد بود.

جدول ۸- ضرایب شدت روابط میان کارآفرینی روستایی و تنوع فرصت‌های شغلی و درآمدی در روستا

سطح معناداری	T	ضرایب غیر استاندارد		نام متغیر
		ضرایب استاندارد شده بتا B	خطای B	
۰,۴۷۰	-۰,۷۲۳	-	۵,۰۲۰	عرض از مبدا
۰,۰۰۰	۱۱,۳۴۹	۰,۳۷۴	۰,۵۹۲	شکل‌گیری سرمایه و سرمایه‌گذاری در روستا
۰,۰۰۰	۱۰,۹۵۳	۰,۳۴۸	۰,۶۹۴	بهبود زیرساخت‌های تولیدی و خدماتی
۰,۰۰۰	۹,۶۰۹	۰,۳۰۲	۰,۹۲۸	دسترسی به دانش و فناوری جدید
۰,۰۰۰	۶,۵۲۴	۰,۲۱۳	۰,۶۲۳	قدرت پذیرش ریسک فعالیت‌های کارآفرینانه

متغیر وابسته: تنوع فرصت‌های شغلی و درآمدی

نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادها

مناطق روستایی در کشورهای در حال توسعه مانند ایران از منظر توسعه اقتصادی با چالش‌های متعددی از قبیل مهاجرت جوانان و گاهی ریشه‌کنی خانواده‌ها بدلیل سطح بالای بیکاری، پیری جمعیت، خروج منابع مالی و سرمایه، نارسایی زیرساخت‌ها، ضعف شبکه‌های بازاری و تجاری، ضعف فناوری و دانش تولید، مدیریت نامناسب و سطح پایین بهره‌وری عوامل تولید، شکل‌گیری نامناسب و ضعیف سرمایه و نظایر آن مواجه هستند که در کنار سوانح طبیعی به ناپایداری توسعه منجر می‌شود. علاوه بر این، ناتوانی رویکردهای توسعه گذشته منجر به افزایش نابرابری‌های درون منطقه‌ای بدلیل خارج نگه داشتن مناطق روستایی از فرآیند توسعه شده است. از این رو، امروزه برخی از صاحب نظران توسعه روستایی لزوم توجه به متنوع‌سازی اقتصاد روستایی از طریق کارآفرینی به عنوان یک عامل تاثیرگذار و تسهیلگر قدرتمند در رشد و توسعه پایدار اقتصادی را به منزله یکی از رویکردهای توسعه درون‌زای مناطق روستایی مورد توجه قرار داده‌اند. از این رو، با توجه به چالش‌های متعدد، نتایج مطالعه حاضر نشان می‌دهد که:

- نتایج تحلیل مطلوبیت نقش کارآفرینی در شاخص‌های اقتصاد روستایی نشان داد که کارآفرینی روستایی بیشترین تاثیرگذاری را در شاخص‌های "بهبود زیرساخت‌های تولیدی و خدماتی در روستا" و "شکل‌گیری سرمایه و افزایش سرمایه‌گذاری در روستا" با میانگین عددی ۴,۲۹ و ۳,۹۰ دارد که با نتایج یافته‌ای آفولابی (۲۰۱۵) در نیجریه، آگاروال (۲۰۱۸) در هند، عالمیو و آدیسینا (۲۰۱۷) در اتیوپی و عینالی و همکاران (۲۰۲۳) و سلیمانی و همکاران (۲۰۲۱) در ایران در خصوص تاثیرگذاری مثبت دسترسی به زیرساخت‌های ارتباطی در فعالیت‌های کارآفرینی و افزایش سرمایه‌گذاری در مناطق روستایی تقریباً همخوانی بالایی دارد. همچنین، بررسی تفاوت‌های موجود از دیدگاه دو گروه از پاسخگویان (ساکنین روستا و مسؤولین روستایی و مدیران واحدهای کارآفرینی) در روستاهای نمونه بر اساس مقادیر برابری واریانس لوزن نشان داد که در شاخص‌های "فرصت‌های شغلی و درآمدی"، "دسترسی به دانش و فناوری جدید برای تولید" و "بهبود زیرساخت‌های تولیدی و خدماتی" تفاوت معناداری در بین دو گروه وجود ندارد. همچنین، تفاوت دیدگاه دو گروه در شاخص "شکل‌گیری سرمایه و سرمایه‌گذاری" در سطح ۹۵ درصد و در شاخص "افزایش قدرت پذیرش ریسک" در سطح ۹۰ درصد معنادار است. از این رو، با توجه به یافته‌های تحقیق می‌توان گفت که سکونتگاه‌های روستایی منطقه مورد مطالعه بدلیل قرارگیری بر روی جاده ترانزیت و وجود زیرساخت‌های لازم در کنار توسعه کشاورزی زمینه مناسبی را برای توسعه فعالیت‌های کارآفرینی در بخش کشاورزی و صنایع تبدیلی و تکمیلی مرتبط دارا بوده‌اند.

- نتایج رگرسیون خطی نشان داد که توسعه فعالیت‌های کارآفرینی روستایی تاثیر مثبت و معناداری در سطح ۹۹ درصد بر روی شاخص "تنوع فرصت‌های شغلی و درآمدی در روستا" دارد که با نتایج مطالعه کورسگارد و همکاران (۲۰۱۵)، محمدی یگانه و همکاران (۲۰۱۶)، نامینسه و همکاران (۲۰۱۹)، پراسیتو (۲۰۱۹) سازگاری دارد. به طوری که، مقادیر B نشان داد که یک واحد تغییر در انحراف معیار شاخص‌های اقتصاد روستایی متأثر از کارآفرینی (شکل‌گیری سرمایه و سرمایه‌گذاری در روستا، بهبود زیرساخت‌های تولیدی و خدماتی، دسترسی به دانش و فناوری جدید و افزایش قدرت پذیرش ریسک فعالیت‌های کارآفرینانه)، به ترتیب به میزان ۰,۳۷۴، ۰,۳۴۸، ۰,۳۰۲ و ۰,۲۱۳ در "تنوع فرصت‌های شغلی و درآمدی" در روستاهای نمونه از دیدگاه پاسخگویان موثر خواهد بود. به طوری که، توسعه

- فعالیت‌های کارآفرینی با تاثیرگذاری مثبت در تنوع اشتغال روستایی و به تبع آن افزایش درآمد ساکنین به افزایش سرمایه‌گذاری و بکارگیری نوآوری منجر شده است.
- بر اساس نتایج تجزیه و تحلیل یافته‌ها، پیشنهادات زیر را می‌توان در راستای توسعه اقتصاد روستایی با تاکید بر کارآفرینی غیر زراعی با توجه به ویژگی‌های جغرافیایی منطقه مورد مطالعه ارائه کرد:
- تسهیل سرمایه‌گذاری محلی و خارج از منطقه در راستای توسعه واحدهای مبتنی بر صنایع تبدیلی بخش کشاورزی در قالب خوشه‌های صنعتی خرد و امکان استقرار آنها در شهرک‌های صنعتی با توجه به برخورداری آنها از زیرساخت‌های صنعتی.
 - امکان توسعه واحدهای کارآفرینی به صورت سرمایه‌گذاری مشترک و تقسیم سهام با توجه به غلبه اقتصاد باغداری و تنوع محصولات باغی در منطقه.
 - کمک به جامعه محلی در مدیریت و توسعه گردشگری بویژه گردشگری کشاورزی و مزرعه از طریق ارائه مشاوره‌های فنی و تامین مشارکتی زیرساخت‌ها.
 - برنامه‌ریزی برای توسعه دانش فنی بویژه در مباحثی مانند فرآوری و بسته‌بندی محصولات محلی و بازاریابی آن.
 - تلاش برای برندسازی تولیدات محلی در قالب خوشه‌های صنعتی در زمینه‌های دارای مزیت نسبی در تولید محصولات ارگانیک غذایی.

References

1. Acs, Z. J., Estrin, S., Mickiewicz, T., & Szerb, L. (2018). Entrepreneurship, institutional economics, and economic growth: an ecosystem perspective. *Small Business Economics*, 51(2), 501-514. <https://doi.org/10.1007/s11187-018-0013-9>
2. Adewumi, S. A. (2020). Challenges and prospects of rural entrepreneurship: a discourse analysis of selected local government areas of Osun state, Nigeria. *Int J Bus Manag Stud*, 12(2), 544-560. <https://api.semanticscholar.org/CorpusID:231609181>
3. Afolabi, A. (2015). The effect of entrepreneurship on economy growth and development in Nigeria. *International Journal of Development and Economic Sustainability*, 3(2), 49-65. <http://eprints.abuad.edu.ng/id/eprint/49>
4. Aggarwal, A. K. (2018). Rural entrepreneurship development ecosystem—an emerging paradigm of rural socio-economic development. Available at SSRN 3184127. Available online: <https://ssrn.com/abstract=3184127> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3184127>
5. Aguilar, E. C. (2021). Rural entrepreneurial ecosystems: A systematic literature review for advancing conceptualization. *Entrepreneurial Business and Economics Review*, 9(4), 101-114. 10.15678/EBER.2021.090407
6. Akgün, A. A., Baycan, T., & Nijkamp, P. (2015). Rethinking on sustainable rural development. *European Planning Studies*, 23(4), 678-692. <https://doi.org/10.1080/09654313.2014.945813>
7. Alemu, A. E., & Adesina, J. O. (2017). In search of rural entrepreneurship: Non-farm household enterprises (NFEs) as instruments of rural transformation in Ethiopia. *African Development Review*, 29(2), 259-271. <https://doi.org/10.1111/1467-8268.12255>
8. Ali, A., Kelley, D. J., & Levie, J. (2019). Market-Driven Entrepreneurship and Institutions. *Journal of Business Research*, doi: 10.1016/j.jbusres.2019.03.010.
9. Annibal, I., Liddle, J. and McElwee, G. (2013), “Animating ‘bottom-up’ sustainable strategies in village settings”, *International Journal of Sociology and Social Policy*, Vol. 33 Nos 11-12, pp. 742-761. <https://doi.org/10.1108/IJSSP-03-2013-0036>
10. Barot, H. (2015). Entrepreneurship - A Key to Success. *The International Journal of Business and Management*, Vol.3, No.1, January 2015; 163-165. www.theijbm.com
11. Bencheva, N., Stoeva, T., Terziev, V., Tepavicharova, M., & Arabska, E. (2017). The role of social entrepreneurship for rural development. *Agricultural Sciences*, 9(21). <https://ssrn.com/abstract=3142883>
12. Bosma, N., & Kelley, D. (2019). Global entrepreneurship monitors 2018/2019 global report. *Global Entrepreneurship Research Association (GERA)*. <https://www.gemconsortium.org/file/open?fileId=50213>

13. Castanho, R. A., Couto, G., & Santos, R. (2021c). Introductory Chapter: Rural Tourism as a Catalyst for Sustainable Regional Development of Peripheral Territories. In *Peripheral Territories, Tourism, and Regional Development*. London, UK: IntechOpen. ISBN:1839681837, 9781839681837
14. Castanho, R. A., Couto, G., Sousa, Á., Pimentel, P., & Batista, M. D. G. (2021a). Assessing the impacts of the COVID-19 pandemic over the Azores Region's touristic companies. *Sustainability*, 13(17), 9647. <https://doi.org/10.3390/su13179647>
15. Castanho, R.A.; Couto, G. (2021b); Santos, R. Introductory Chapter: Rural Tourism as a Catalyst for Sustainable Regional Development of Peripheral Territories. In *Peripheral Territories, Tourism, and Regional Development*; IntechOpen: London, UK. ISBN: 1839681837, 9781839681837
16. Cavallo, A., Ghezzi, A., & Balocco, R. (2019). Entrepreneurial ecosystem research: Present debates and future directions. *International Entrepreneurship and Management Journal*, 15(4), 1291-1321. <https://doi.org/10.1007/s11365-018-0526-3>
17. Chang, W.J., Wyszomirski, M., (2015). What is Arts Entrepreneurship? Tracking the Development of its Definition in Scholarly Journals. *Journal of Entrepreneurship in the Arts*, Vol.4, No.2, 2015; 11-31. DOI:<https://doi.org/10.1353/artv.2015.0010>
18. Che Aziz, R., Nik Hashim, N. A. A., & Awang, Z. (2018). Tourism development in rural areas: Potentials of appreciative inquiry approach. *Journal of Tourism, Hospitality and Culinary Arts*, 10(1), 59-75. <https://ir.uitm.edu.my/id/eprint/65296>
19. Chen, F.W., Fu, L.W., Tsai, S.B., Su, C.H., (2018). The Influence of Entrepreneurship and Social Networks on Economic Growth-From a Sustainable Innovation Perspective. *Journal of Sustainability*, 10, 2510; 1-19. <https://doi.org/10.3390/su10072510>
20. Croci, Cassidy L., (2016). Is Entrepreneurship a Discipline?. Honors Theses and Capstones. 296. Cited from <https://scholars.unh.edu/honors/296>. University of New Hampshire Scholar's Repository. <https://scholars.unh.edu/honors/296>
21. Ćurčić, N., Mirković Svitlica, A., Brankov, J., Bjeljic, Ž., Pavlović, S., & Jandžiković, B. (2021). The role of rural tourism in strengthening the sustainability of rural areas: The case of Zlakusa village. *Sustainability*, 13(12), 6747. <https://doi.org/10.3390/su13126747>
22. De Rosa, M.; Bartoli, L.; Del Giudice, T.; Vecchio, Y. Conducive (2022). Environments and Entrepreneurial Access to Rural Policies. *Sustainability*, 14, 4951. <https://doi.org/10.3390/su14094951>
23. Deller, S., M. Kures and T. Conroy. 2019. Rural entrepreneurship and migration. *Journal of Rural Studies* 66: 30-42. <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2019.01.026>
24. Diandra, D., & Azmy, A. (2020). Understanding Definition of Entrepreneurship. *International Journal of Management, Accounting and Economics*, 7(5), 235-241. <https://www.researchgate.net/publication/343853006>
25. Ehrlich, I., Li, D., & Liu, Z. (2017). The role of entrepreneurial human capital as a driver of endogenous economic growth. *Journal of Human Capital*, 11(3), 310-351. <https://www.journals.uchicago.edu/toc/jhc/2017/11/3>
26. Einali, J., Bigdeli, A., Rabet, A., & Boueini, M. T. (2022). Rural Community Capital Framework and Its Role in Tourism Development (Case Study: Target Villages of Abhar Township). *Regional Planning*, 12(46), 127-143. doi: 10.30495/jzpm.2021.24357.3596
27. Einali, J., Rabet, A., & Bigdeli, A. (2023). The Role of Creative Tourism in Sustainable Entrepreneurship of Rural Areas (Case Study: Historic Villages of Northwestern Iran). *Journal of Sustainable Rural Development*, 7(1), 3-16. <https://doi.org/10.22034/jsrd.2023.177079>
28. Eliasson, J., Börjesson, M., Odeck, J., & Welde, M. (2015). Does benefit-cost efficiency influence transport investment decisions? *Journal of Transport Economics and Policy (JTEP)*, 49(3), 377-396. <https://www.researchgate.net/publication/278795009>
29. Faggian, A., Partridge, M., & Malecki, E. J. (2017). Creating an environment for economic growth: creativity, entrepreneurship or human capital? *International Journal of Urban and Regional Research*, 41(6), 997-1009. <https://doi.org/10.1111/1468-2427.12555>
30. Farrell, A., Mapanga, W., Chitha, N., Ashton, J., & Joffe, M. (2022). Characteristics, enablers and barriers affecting entrepreneurial behaviour for academics in low-and middle-income countries: A scoping review. *Development Southern Africa*, 1-15. <https://doi.org/10.1080/0376835X.2022.2027230>

31. Habersetzer, A., Rataj, M., Eriksson, R. H., & Mayer, H. (2021). Entrepreneurship in rural regions: the role of industry experience and home advantage for newly founded firms. *Regional studies*, 55(5), 936-950. <https://doi.org/10.1080/00343404.2020.1826038>
32. Haggblade, S., Hazell, P., & Reardon, T. (2010). The rural non-farm economy: Prospects for growth and poverty reduction. *World development*, 38(10), 1429-1441. <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2009.06.008>
33. Harbi, S.E. and Anderson, A.R. (2010), "Institutions and the shaping of different forms of entrepreneurship", *The Journal of Socio-Economics*, 39(3), pp. 436-444. <https://doi.org/10.1016/j.socec.2010.02.011>
34. Henry, C., & McElwee, G. (2014). Defining and conceptualising rural enterprise. In *Exploring rural enterprise: New perspectives on research, policy & practice* (Vol. 4, pp. 1-8). Emerald Group Publishing Limited. <https://doi.org/10.1108/S2040-724620140000004001>
35. Heo, J., & Kim, Y. (2016). Comprehensive rural development strategies of Korea and their implications to developing countries. *Journal of Rural Development/Nongchon-Gyeongje*, 39(1071-2016-86962), 1-34. DOI: 10.22004/ag.econ.251927
36. Hessels, J., & Naudé, W., (2019). The Intersection of the Fields of Entrepreneurship and Development Economics: A Review towards a New View. *Journal of Economic Surveys*, Vol.33, No.2, 2019; 389-403. <https://doi.org/10.1111/joes.12286>
37. Hjalager, A. M. (2017). Rural–urban business partnerships—Towards a new trans-territorial logic. *Local Economy*, 32(1), 34-54. <https://doi.org/10.1177/0269094216686528>
38. IFAD. (2018). Transforming rural lives: building a prosperous and sustainable future for all, International Fund for Agricultural Development. [Online]: https://sustainabledevelopment.un.org/content/unsurvey/attachments/IFAD_and_the_2030_Agenda.pdf
39. Ihejiamaizu, G.C. (2019). The role of entrepreneurship in rural development in Cross-River State, Nigeria. *International Journal of Research and Innovation in Social Science*, 3(6), 85-91. www.rsisinternational.org
40. Itskhoki, O., & Moll, B. (2019). Optimal development policies with financial frictions. *Econometrica*, 87(1), 139-173. <https://doi.org/10.3982/ECTA13761>
41. Korsgaard, S., Muller, S. and Tanvig, H. (2015), Rural entrepreneurship or entrepreneurship in the rural – between place and space, *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*, 21(1), 5-26. <https://doi.org/10.1108/IJEER-11-2013-0205>
42. Koyana, S., & Mason, R. B. (2017). Rural entrepreneurship and transformation: the role of learnerships. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*, 23(5), 734-751. <https://doi.org/10.1108/IJEER-07-2016-0207>
43. Kusio, T., Rosiek, J., & Conto, F. (2022). Urban–Rural Partnership Perspectives in the Conceptualization of Innovative Activities in Rural Development: On Example of Three-Case Study Analysis. *Sustainability*, 14(12), 7309. <https://doi.org/10.3390/su14127309>
44. Kwilinski, A. (2018). Mechanism of formation of industrial enterprise development strategy in the information economy. *Virtual Economics*, 1(1), 7-25. [\(2\) \(PDF\) Mechanism of formation of industrial enterprise development strategy in the information economy.](https://doi.org/10.34021/ve.2018.01.01(1)) Available from: https://www.researchgate.net/publication/332457366_Mechanism_of_formation_of_industrial_enterprise_development_strategy_in_the_information_economy [accessed May 01 2024].
45. Li, C., Ahmed, N., & Qalati, S. A. (2019). Impact of Gender-Specific Causes on Women Entrepreneurship: An Opportunity Structure for Entrepreneurial Women in Rural Areas. *Journal of Entrepreneurship & Organization Management*, 8(1), 1-9. <https://www.researchgate.net/publication/335541274>
46. Lindholm-Dahlstrand, Å., Andersson, M., & Carlsson, B. (2019). Entrepreneurial experimentation: a key function in systems of innovation. *Small Business Economics*, 53(3), 591-610. <https://doi.org/10.1007/s11187-018-0072-y>
47. Management and Planning Organization of Zanjan Province (2022). Statistical yearbook of Zanjan province in 1400, Zanjan. Iran. <https://amar.mpo-zn.ir/%D8%B3%D8%A7%D9%84%D9%86%D8%A7%D9%85%D9%87-%D8%A2%D9%85%D8%A7%D8%B1%DB%8C/%D8%B3%D8%A7%D9%84-1400>

48. McElwee, G., & Atherton, A. (2021). Rural entrepreneurship. In World encyclopedia of entrepreneurship. Edward Elgar Publishing. DOI: <https://doi.org/10.4337/9781839104145.00070>
49. McElwee, G., & Smith, R. (2014). Researching rural enterprise. In Handbook of research on entrepreneurship (pp. 307-334). Edward Elgar Publishing. DOI: <https://doi.org/10.4337/9780857936929.00022>
50. Mohammadi Yeganeh, B., Eynali, J., & Bigdeli, A. (2016). The Role of Entrepreneurship in Rural Areas Development by Emphasis on Tourism (Case Study: Hesar-e-valiasr County- Avaj Township). *Regional Planning*, 6(21), 193-204. 20.1001.1.22516735.1395.6.21.15.3
51. Nambisan, S. (2016). Digital Entrepreneurship: Toward a Digital Technology Perspective of Entrepreneurship. *Entrepreneurship Theory and Practice*, Vol. 41, No.6; 1029–1055. <https://doi.org/10.1111/etap.12254>
52. Naminse, E.Y., Zhuang, J. and Zhu, F. (2019), The relation between entrepreneurship and rural poverty alleviation in China, *Management Decision*, 57(9): 2593-2611. <https://doi.org/10.1108/MD-11-2017-1153>
53. Nguyen, T. T. (2020b). The impact of access to finance and environmental factors on entrepreneurial intention: The mediator role of entrepreneurial behavioural control. *Entrepreneurial Business and Economics Review*, 8(2), 127-140. DOI: 10.15678/EBER.2020.080207
54. Nguyen, X. T. (2020a). Factors affecting entrepreneurial decision of nascent entrepreneurs belonging generation Y in Vietnam. *The Journal of Asian Finance, Economics, and Business*, 7(8), 407-417. <https://doi.org/10.13106/jafeb.2020.vol7.no8.407>
55. Okeke, C., & Nwankwo, F. (2017). Rural entrepreneurship and rural development in Nigeria. *Africa's Public Service Delivery and Performance Review*, 5(1), 1-7. <https://hdl.handle.net/10520/EJC-a641a2460>
56. Pongratz, H. (2020). A society of entrepreneurs: the expansion and profanation of 'creative destruction'. *Care or Control of the Self? Norbert Elias, Michel Foucault, and the Subject in the 21st Century*, 96. Edited by Andrea D. Bührmann and Stefanie Ernst, Cambridge Scholars Publishing, UK. www.cambridgescholars.com
57. Prasetyo, P. E. (2019). Role of entrepreneurial culture as the driver of economic growth. *International Journal of Economics and Financial Issues*, 9(3), 237. DOI: <https://doi.org/10.32479/ijefi.7882>
58. Qian, H., Acs, Z. J., & Stough, R. R. (2013). Regional systems of entrepreneurship: the nexus of human capital, knowledge and new firm formation. *Journal of economic geography*, 13(4), 559-587. <https://doi.org/10.1093/jeg/lbs009>
59. Qin, X., Li, Y., Lu, Z., & Pan, W. (2020). What makes better village economic development in traditional agricultural areas of China? Evidence from 338 villages. *Habitat International*, 106, 102286. <https://doi.org/10.1016/j.habitatint.2020.102286>
60. Radović, N., & Miličević, S. (2020). The examination and assessment of winery business and contribution to the development of wine tourism of Serbia. *Економика пољопривреде*, 67(4), 1103-1123. doi:10.5937/ekoPolj2004103R
61. Ranabahu, N. and Tanima, F.A. (2022), "Empowering vulnerable microfinance women through entrepreneurship: opportunities, challenges and the way forward", *International Journal of Gender and Entrepreneurship*, Vol. 14 No. 2, pp. 145-166. <https://doi.org/10.1108/IJGE-01-2021-0020>
62. Ratten, V., & Usmanij, P. (2020). Entrepreneurship education: Time for a change in research direction? *The International Journal of Management Education*, 100367. doi:10.1016/j.ijme.2020.100367
63. Reid, J. N. (2019). Entrepreneurship as a community development strategy for the rural south. In *The Rural South in Crisis* (pp. 325-343). Routledge.
64. Rodríguez-Pose, A. (2018). The revenge of the places that don't matter (and what to do about it). *Cambridge Journal of Regions, Economy and Society*, 11(1), 189–209. <https://doi.org/10.1093/cjres/rsx024>
65. Roxas, B. (2021). Environmental sustainability engagement of firms: The roles of social capital, resources, and managerial entrepreneurial orientation of small and medium enterprises in Vietnam. *Business Strategy and the Environment*, 30(4), 2194-2208. <https://doi.org/10.1002/bse.2743>

66. Santos, G.; Marques, C.S.; Ferreira, J. (2021). The Influence of Embeddedness on Entrepreneurship, Innovation and Strategy: A Gender Perspective in the Agri-Food Sector. *Sustainability*, 13, 9384. <https://doi.org/10.3390/su13169384>
67. Selvaggi, R., Valenti, F., Pappalardo, G., Rossi, L., Bozzetto, S., Pecorino, B., & Dale, B. E. (2018). Sequential crops for food, energy, and economic development in rural areas: The case of Sicily. *Biofuels, Bioproducts and Biorefining*, 12(1), 22-28. <https://doi.org/10.1002/bbb.1844>
68. Sergi, B.S., Popkova, E.G., Bogoviz, A.V. and Ragulina, J.V. (2019), "Entrepreneurship and Economic Growth: The Experience of Developed and Developing Countries", Sergi, B.S. and Scanlon, C.C. (Ed.) *Entrepreneurship and Development in the 21st Century* (Lab for Entrepreneurship and Development), Emerald Publishing Limited, Leeds, pp. 3-32. <https://doi.org/10.1108/978-1-78973-233-720191002>
69. Shcherbak, V. G., Ganushchak-Yefimenko, L., Nifatova, O., Fastovets, N., Plysenko, G., Lutay, L., ... & Ptashchenko, O. (2020). Use of key indicators to monitor sustainable development of rural areas. *Global Journal of Environmental Science and Management*, 6(2), 175-190. <https://doi.org/10.22034/gjesm.2020.02.04>
70. Soleymani, A., Farani, A. Y., Karimi, S., Azadi, H., Nadiri, H., & Scheffran, J. (2021). Identifying sustainable rural entrepreneurship indicators in the Iranian context. *Journal of Cleaner Production*, 290, 125186. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2020.125186>
71. Statistical Centre of Iran. (2016). General population and housing census, Tehran. Iran. <https://amar.org.ir/population-and-migration>
72. Szaban, J. (2018). Self-employment and entrepreneurship: A theoretical approach. *Central European Management Journal*, 26(2), 89-120. DOI: 10.7206/jmba.ce.2450-7814.230
73. Tang, J. J. (2020). Psychological capital and entrepreneurship sustainability. *Frontiers in Psychology*, 11, 866. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.00866>
74. Venugopalan, M., Bastian, B. L., & Viswanathan, P. K. (2021). The role of multi-actor engagement for women's empowerment and entrepreneurship in Kerala, India. *Administrative Sciences*, 11(1), 31. <https://doi.org/10.3390/admsci11010031>
75. Wahyudi, I., Suroso, A. I., Arifin, B., Syarief, R., & Rusli, M. S. (2021). multidimensional aspect of corporate entrepreneurship in family business and SMEs: A systematic literature review. *Economies*, 9(4), 156. <https://doi.org/10.3390/economies9040156>
76. Wang W. (2022). Toward Economic Growth and Value Creation Through Social Entrepreneurship: Modelling the Mediating Role of Innovation. *Frontiers in psychology*, 13, 914700. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.914700>
77. Yu, L., & Artz, G. M. (2019). Does rural entrepreneurship pay? *Small Business Economics*, 53(3), 647-668. <https://doi.org/10.1007/s11187-018-0073-x>
78. Yuan, B., & Peluso, A. M. (2019). The influence of internet entrepreneur-related word-of-mouth (WOM) on corporate image association. *Sustainability*, 11(6), 1737. <https://doi.org/10.3390/su11061737>
79. Yurui, L., Xuanchang, Z., Zhi, C., Zhengjia, L., Zhi, L., & Yansui, L. (2021). Towards the progress of ecological restoration and economic development in China's Loess Plateau and strategy for more sustainable development. *Science of The Total Environment*, 756, 143676. <https://doi.org/10.1016/j.scitotenv.2020.143676>
80. Zvavahera, P., Chigora, F., & Tandi, R. (2018). Entrepreneurship: An Engine for Economic Growth. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 8(11), 55-66. <http://dx.doi.org/10.6007/IJARBS/v8-i11/4884>

